

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Pedagogiska hjälpmedel för barn med koncentrationssvårigheter

En undersökning om vilka material/hjälpmedel som finns till hjälp för
barn och pedagoger i förskolan

Teres Wedin Bergström

2012

Examensarbete, högskolenivå, 15 hp
Pedagogik
Läroprogrammet

Handledare: Johan Liljestränd
Examinator: Peter Gill

Sammanfattning:

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna undersökning är att undersöka vilka material/ hjälpmedel som används för att hjälpa barnen med koncentrationssvårigheter i förskolorna och att undersöka vilka för- och nackdelar pedagogerna ser med materialet/ hjälpmedel.

Metod

För att undersöka vilka material/verktyg som finns i verksamheterna gjordes en webbenkät. Webbenkäten korsanalyserades med en intervju som gjordes i en särskoleverksamhet.

Resultat

Resultatet av enkäten visade att pedagogerna använde olika färdiga material samt egenutvecklat material. Det positiva som framkom var att alla barn oavsett behov gynnades av att arbeta med materialet. Det negativa var att pedagogerna ansåg att de hade för lite schemalagd tid att leta efter passande material.

Betydelse för läraryrket

Min förhoppning är att denna undersökning ska hjälpa pedagoger i förskoleverksamheter med att lättare kunna söka passande material till barngrupperna. Min förhoppning är också att ge pedagoger en liten fingervisning om var de kan finna information gällande hjälpmedel för barn med behov.

Nyckelord:

ADHD, Autism, hjälpmedel, material, uppmärksamhetsstörning.

Förord

Kommunala förskolor

Jag vill passa på att tacka alla förskolor i kommunen som har varit delaktiga i mina enkätundersökningar. Ett stort tack för ert deltagande.

Särskolan

Ett varmt tack till särskolans personal, ert brinnande intresse för barnen och arbetet med dem gav mig en glöd att färdigställa mitt examensarbete samt att inse att specialpedagog är något jag verkligen vill bli. Det var en fantastisk miljö att få möjlighet att titta närmare på, barnen och pedagogerna var en stor inspirationskälla för min vidare jakt på material/ verktyg, tips och idéer.

Ett stort tack till min man som stått ut med mina studier och ständiga korrekturläsningar, till mina fyra underbara barn, framförallt till vår ena son med multidiagnos som har inspirerat och diskuterat med mig i detta examensarbete. Tack även till mina kurskamrater Maria Rödin, Anette Sandberg och Maarit Åström som har varit stöd för mig genom hela studietiden.

Teres Wedin Bergström Mars 2012

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	Syfte	1
1.2	Bakgrund	1
1.2.1	Litteraturgenomgång	2
1.2.2	Förskolans uppdrag och skollagen	2
1.2.3	Skollagen om särskilt stöd.....	2
1.2.4	Uppmärksamhetsstörning.....	3
1.2.5	Kort om ADHD	3
1.2.6	Kort om autismspektra	4
1.2.7	Uppmärksamhetsstörning och förskolan	4
1.2.8	Material och hjälpmedel	5
1.2.9	Piktogram	6
1.2.10	PECS bilder	6
1.2.11	Dataprogram, smartphones, Ipads och bildmaterial.....	7
1.2.12	Hjälpmedel/verktyg	8
1.2.13	Syfte och frågeställningar.....	8
2	METOD.....	9
2.1	Urval.....	9
2.2	Forskningsetik	9
2.3	Datainsamlingsmetoder	10
2.4	Procedur	11
2.5	Analysmetoder	11
3	RESULTAT	12
3.1	Material	14
3.2	Resultat av intervjun med pedagogen på särskolan.....	14
3.3	Korsanalys	15
3.4	Fördelar och nackdelar	16
3.5	Sammanfattning	17
4	DISKUSSION	17
4.1	Tillförlitlighet	18
4.2	Sammanfattning och teoretisk tolkning.....	19
4.3	Förslag till fortsatt studie.....	19
	REFERENSER.....	21
	BILAGOR	24
	Bilaga 1	24
	Bilaga 2	25
	Bilaga 3	28

1 INLEDNING

I mitt arbete på förskolan och i förskoleklass har jag upptäckt att det ofta förekommer barn med behov av att förberedas inför dagens alla händelser. Barn som, för mig som pedagog, blir till en utmaning när det kommer till att hitta rätt redskap för att hjälpa barnet. I förskolearbetet finns det lite planeringstid till att söka och leta efter användbara material och hjälpmedel. Därför kommer detta arbete att handla om material och hjälpmedel/verktyg som pedagoger i förskolan använder sig av för att hjälpa barn med dessa problem. Barn som har behov av att förberedas inför dagens alla händelser är något som alla yrkesgrupper som arbetar med barn kommer att komma i kontakt med under sin yrkeskarriär. Detta behov är vanligt förekommande bland annat hos barn med uppmärksamhetsstörningar, exempelvis barn med ADHD och Autism. Socialstyrelsens sammanfattning av rapporten *Kort om ADHD hos barn och vuxna* (2004) framkommer det att tre till sex procent av landets skolbarn har ADHD. För att skapa trygghet för dessa barn kan man använda sig av olika material och hjälpmedel. Vilka material, hjälpmedel/verktyg som används i förskolan för att underlätta för barn med koncentrationssvårigheters vardag kommer jag att undersöka i detta arbete.

1.1 Syfte

Syftet med denna undersökning är att undersöka vilka material/ hjälpmedel/verktyg som används för att hjälpa barn med koncentrationssvårigheter i förskolor. Vilka för- och nackdelar pedagogerna ser med materialet/ hjälpmedlet. Min tanke bakom detta examensarbete är att det förhoppningsvis ska bli till hjälp för pedagoger ute i verksamheterna, att de lättare ska kunna söka passande material till sina barngrupper.

1.2 Bakgrund

I denna del av arbetet kommer en litteraturgenomgång och en bakgrund som är relevant för min studie. Det finns en mängd vetenskapliga studier som är gjorda på barn med ADHD, Autism och uppmärksamhetsstörning men inget som riktar in sig på just arbetsmaterial. Däremot finns det mycket kurslitteratur som ger förslag på hur arbetet kan se ut, vad man bör tänka på och vad problematiken kan vara. Eftersom jag sökt på material/ hjälpmedel utan att hitta något vetenskapligt dokumenterat som belyser detta kommer jag nedan beskriva barn med uppmärksamhetsstörningar. För att förstå vilka behov som finns har jag studerat

problematiken för dessa barn samt hur den problematiken påverkar barn och pedagoger i förskoleverksamheterna. Jag kommer även att hänvisa till olika material/hjälpmiddel som jag hittat via internet, föreningar och förbund.

1.2.1 Litteraturgenomgång

Nedan kommer en genomgång av litteratur som visar vad pedagogen har för uppdrag. Jag kommer även att ta upp uppmärksamhetsstörning, ADHD och Autismspektrat i korta drag för att få en förståelse för vilka barn som kan ha behov av att förberedas av dagen och hur arbetet i förskolan kan se ut för dessa barn.

1.2.2 Förskolans uppdrag och skollagen

Enligt Läroplanen för förskolan Lpfö 98 (Skolverket, 2010) är det förskolans uppdrag att ge barnen som befinner sig där ett lustfyllt lärande och trygghet. Förskoleverksamheten skall utformas efter barnens behov av omsorg och utveckling.

Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt.

Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010 s 5).

Vidare menar Lpfö 98 (Skolverket, 2010) att förskolan aktivt skall samarbeta med föräldrar så att barnen som vistas i förskolan ges större möjligheter att kunna utvecklas efter sina förmågor och förutsättningar.

1.2.3 Skollagen om särskilt stöd

9 § Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges det stöd som deras speciella behov kräver.

Om det genom uppgifter från förskolans personal, ett barn eller ett barns vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att ett barn är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd. Barnets vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna. (Skollagen, 2010)

1.2.4 Uppmärksamhetsstörning

Barn med uppmärksamhetsstörningar har större behov än andra barn i samma ålder, av att få hjälp med strukturer och överblickar. Uppmärksamhetsstörning är ett vanligt symptom exempelvis bland barn med diagnoser såsom ADHD, DAMP men även barn som är epileptiker, har språkstörningar, är för tidigt födda osv. kan ha dessa problem. Barn med stressymtom kan även de lida av uppmärksamhetsstörningar (Juul 2005). Dessa barn behöver enligt Juul starkare ramar och struktur samt att de behöver befinna sig i rum som är överblickbara.

1.2.5 Kort om ADHD

ADHD står för *Attention Deficit Hyperactivity Disorder*. Huvudproblemet med ADHD är oftast att personen har problem med uppmärksamhet, impuls kontroll och överaktivitet. Dessa symptom kan visa sig var för sig eller i en kombination med varandra. Enligt Riksförbundet Attention är ADHD ett vanligt funktionshinder som ca fem procent av alla barn har och svårigheterna finns ofta kvar i vuxen ålder. ADHD är ett samlingsnamn där fler bokstavskombinationer ingår. Bland annat DAMP, ADD, ADHD med eller utan hyperaktivitet. Riksförbundet Attention liksom (Kutscher 2005) menar att det är vanligt att barn med ADHD ofta har en kombination med andra diagnoser, exempelvis Tourettes, Aspberger m.fl.

Kutscher (2005) menar att det kan vara svårt för föräldrar att hitta grunden till sitt barns problematik. Detta beror oftast på att barnet inte har en utan flera diagnoser som går in i varandra, så kallat överlappande diagnoser. Vidare menar Kutscher (2005) att vanliga diagnoser som kan överlappa varandra är:

ADHD

Inlärningssvårigheter

Autismspektrumsstörningar som Aspergers syndrom

Problem med integrering av sinnesintryck

Ångest- eller tvångssyndrom

Tourettes syndrom

Depression

Bipolär sjukdom

Trotssyndrom

Svårigheter att bearbeta hörselintryck

Vid diagnosen ADHD är det vanligt att personen har en eller flera olika kombinationer av diagnoser. Exempelvis kan personen ha ADHD, Tourettes syndrom och bipolär sjukdom på samma gång. Det är olika från individ till individ hur syndromen ter sig då tyngden på de olika diagnoserna varierar.

1.2.6 Kort om autismspektra

Begreppet autismspektrum är ett samlingsnamn för flera olika tillstånd med gemensamma begränsningar inom de tre områdena social interaktion, kommunikation och föreställningsförmåga. Autismspektrumet omfattar diagnoserna autism, Aspergers syndrom, atypisk autism och desintegrativ störning. (Autism och Aspergerförbundet.)

Avvikelser med dessa typer av diagnos hos barnen/vuxna är ofta obefintlig eller frånvaro av gemensam socialt samspel, obefintlig eller frånvaro av gemensam kommunikation samt begränsad föreställningsförmåga (Autism och Aspergerförbundet).

1.2.7 Uppmärksamhetsstörning och förskolan

Gunilla och Aspeflo (2009) menar att det inte ligger i förskolans uppdrag att sätta diagnoser, däremot är det alltid förskolans uppgift att försöka förstå samt underlätta för barn med dessa problem. Gerland (2009) menar även att det inte finns några kompletta arbetsmetoder eftersom barnen är sin egna unika individ. Vidare menar författaren att alla barn med uppmärksamhetsstörning inte alltid har eller kommer någonsin att få en diagnos. Barn med uppmärksamhetsstörning har svårigheter med att reglera och kontrollera sin uppmärksamhet. På grund av detta kan barnet därför inte själv välja riktning på sin uppmärksamhet eller under hur lång tid de ska vara uppmärksamma. Detta leder även till att barnet får svårt att koncentrera sig på en uppgift åt gången eftersom de lätt blir distraherade (Kadesjö 2008).

För att göra uppgiften/dagen tydligare för barnet kan man använda sig av bilder som visar barnet vad som kommer att ske under dagen samt i vilken ordning det kommer att ske. Ett schema med bilder är konkret och kan hjälpa barnet att fokusera steg för steg Gerland, (2009). Barn med autismspektrastörningar har ofta svårt vid exempelvis påklädningsmomentet när barnet ska gå ut på förskolegården. För att underlätta kan barnet i förväg få ett schema med bilder som tydliggör vilka kläder denne ska ta på sig. Alla barn har olika behov av tydlighet

på schema och bilder vilket gör att pedagogen behöver vara lyhörd inför just denne individs behov. Tydligheten i bilderna kan också variera. Vissa kan behöva bilder med sina egna kläder och saker på medan andra kan använda symboler för nästa moment. Att få ett visuellt schema hjälper barnen eftersom de har svårt med föreställningsförmåga och i vissa fall svårt med språkförståelsen Gerland, (2009).

Stress för barn med koncentrationsstörningar kan uppkomma i samband med exempelvis utflykter, i situationer där barnet inte har referenser till det som kommer att ske. Detta beror på att barnet har lite eller ingen föreställningsförmåga samt att han/hon inte kan hålla kvar muntlig information (Juul, 2005; Gerland 2009; Kadesjö, 2008). Gerland, (2009) menar att i ett sådant fall kan det vara bra med en nyckelring med små bilder för att minska barnets stress. Bilderna kan visa barnet olika steg av händelser. Först går vi till bussen, (bild ett har en bild på en buss) nu går vi till biblioteket (bild två visar då en biblioteksbyggnad) osv. Detta skapar ett händelseförlopps-schema som visar barnets aktiviteter bild för bild. Nyckelringen kan enkelt tas med och sättas fast i linningen på barnets byxor. Gerland (2009) menar även att man som pedagog kan tro att man har givit tydliga direktiv som alla barn har uppfattat. Ett barn som inte vill klä på sig i denna situation kan exempelvis ha upplevt det för rörigt i hallen för att kunna koncentrera sig på sin uppgift. Ellneby (2007) menar att om barn får den hjälp de behöver i förskolan skulle de slippa många av problemen när de senare kommer att börja i skolan.

1.2.8 Material och hjälpmedel

I denna del av arbetet kommer jag att redogöra för olika material och hjälpmedel/verktyg som man kan arbeta med för att hjälpa barn och pedagoger i deras vardag. Min tolkning av material som begrepp är att material är något färdigt som går att köpa eller ladda ned. Hjälpmedel/verktyg är något som pedagoger kan skapa själva inom egna verksamheten.

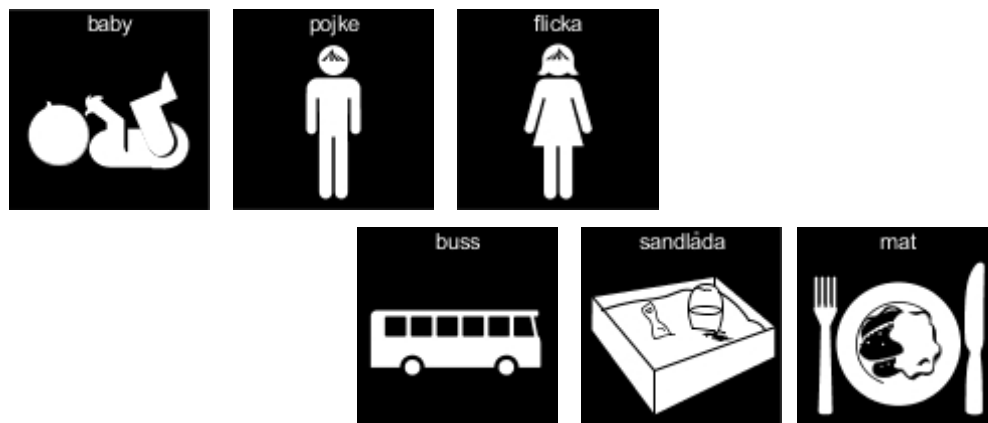
Autismforum Stockholms läns lansting menar att AKK är ett samlingsnamn för symboler, foton och bilder. AKK är ett sätt att arbeta med de barn som behöver flera olika sätt att göra sig förstådda på, exempelvis både med bilder och stödtecken. AKK är ett effektivt sätt att arbeta med barn som bland annat har svårt att kommunicera, men barnet behöver få bra instruktioner för att det ska fungera för dem.

1.2.9 Piktogram

Piktogram är ett visuellt språk som i dag består av ca 1600 bilder. Bilderna står för ett ord eller ett begrepp. Bilderna är till hjälp för personer som har en begränsad förmåga att tala, skriva och läsa. Bilderna är svartvita med enkel utformning och få detaljer, på så vis kan bilden stå för exempelvis ett par skor och det blir då inte ett par specifika skor utan vilka skor som helst. Bilderna är svartvita för att det då är lättare att leda tankarna rätt till objektet än om bilderna skulle vara i färg. Piktogram kan användas till att göra scheman, inköpslistor, kommunikationskartor. På Pictoonline kan du få tillgång till detta material som även finns på 15 olika språk. Pictograms Informationsbroschyr på nätet

Fig.1

Bilderna visar olika pictogrambilder hämtade från pictoonline nedladdningslista. Piktogrambilderna kan man använda till kommunikation och förberedelse inför olika händelser som exempelvis, i dag ska vi åka buss eller först ska vi gå ut och sedan ska vi äta.

1.2.10 PECS bilder

PECS är en förkortning för Picture Exchange Communication System som är en metod som utvecklats av Lori Frost och Andrew Bondy. Lori Frost är talterapeut och Andrew Bondy är psykolog. PECS är en metod som kommer från USA och är till för att underlätta kommunikation. Materialets grund är barnets eget initiativtagande, det går alltså ut på att barnet ska ta initiativ till att kommunicera och samspela. När pedagogen har etablerat samspel

och kommunikation övas förmågan att skilja mellan olika bilder/bildkort, på så vis utvecklas kommunikationskunskaper. Första steget är att pedagogen lär barnet att byta ut en bild mot ett föremål, det gör att barnet och pedagogen skapar en kommunikation med ett givande och tagande. Föremålet som barnet byter ut mot bilden kan vara en favoritleksak eller något annat som barnet tycker mycket om. Syftet är att barnet, genom erfarenheter, utvecklar sin kommunikation och socialisation med omgivningen. Papunet.

Fig. 2

Bilden visar ett PECS-schema som jag har fotograferat i en hall i en kommunal förskola bilderna visar hur dagens schema ser ut.

1.2.11 Dataprogram, smartphones, Ipads och bildmaterial

Kognitionsportalen har mängder av tips, idéer och material att hämta. Här finns tips på olika applikationer till smartphones och ipads som kan underlätta kunskaps- och tankeprocesser. Man kan även få hjälp med vart man ska vända sig när man behöver professionell hjälp att utforma hjälpmedel efter behov. Sökfunktionen på deras sida gör att du kan söka efter enskilda produkter eller söka förslag på material efter behov. Filmklipp om hur man exempelvis städar ett badrum finns som bildscheman att ladda hem. Det finns även webblänkar till olika hjälpmedel att köpa.

Den 12/11 2011 skriver Henrik Stanek i Folkeskolen.dk fagblad for undervisere om hur forskare i Danmark gör ett försök, där barn med ADHD och autism får prova smartphones och handdatorer som hjälpmedel. Forskare tror att tekniken kommer att öka elevens

självständighet och därmed minska deras behov av hjälp i undervisningen. De tror även att tekniken kan hjälpa till att lösa behov och uppgifter som annars krävt en resursassistent. Exempel på detta kan vara lättillgängliga påminnelser och kom ihåg noteringar med larmfunktion som förenklar delar av barnets vardag. Försöket kommer att utvärderas under 2012 och man kommer bland annat att se om behovet av stöd minskar och om eleven får större självständighet.

Autismforum Stockholms läns lansting är av samma åsikt som (Henrik Stanek 2011) att det finns stora utvecklingsmöjligheter för barn som kan använda sig av läsplattor och smartphones. De anser att då barn givits ett hjälpmedel som kan hjälpa barnet att tala är att barnet kommunicerade mer än förut. De vuxna kommunicerade även de mer med barnet.

1.2.12 Hjälpmedel/verktyg

För att hjälpa barn med uppmärksamhetsstörningar kan man bl. a. använda ett schema som innehåller fasta rutiner och ritualer och att muntligen förbereda barnet ett flertal gånger i god tid, om schemat skulle avvika. För att barnet ska kunna få överblick över schemat kan man använda sig av ex. flyttbara pilar som pekar på rätt dag eller tid (Juul 2005).

För att barnet ska få ett inre lugn behöver saker ha sin rätta plats. En egen krok för sin jacka, en särskild plats för sina böcker och sin egna permanenta arbetsplats. För att lättare kunna hålla fokus är det bra med visuella riktmärken. Det kan vara en bild, teckning, färg osv. (Juul 2005). En bild eller färg som tydliggör för barnet om dennes klädhylla, sittplats i samlingsrummet eller matplats.

1.2.13 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att undersöka vilka material/hjälpmedel/verktyg som pedagogerna använder ute i förskolorna för att hjälpa barn som behöver förberedas inför dagens händelser. Jag kommer även undersöka vad pedagogerna anser vara för- och nackdelar med den här typen av hjälpmedel.

Frågeställningar

- 1 Vad finns det för hjälpmedel/arbetsmaterial och övriga resurser i förskolan för barn med behov av att förberedas för alla dagens händelser?
- 2 Upplever pedagogerna några särskilda för- och nackdelar med hjälpmedel/ materialet?

2 METOD

2.1 Urval

Undersökningen är gjord i en större kommun i Mellansverige. Förskolorna är fördelade mellan landsbygd och småstad för att få en eventuell spridning av svar i enkäter och intervjuer. Förskolorna delades in i stad och landsbygd med hjälp av adressinformationen från den aktuella kommunens hemsida. Därefter valdes fem förskolor från landsbygd samt fem förskolor från stadsmiljö till pilotenkäten. De första tio förskolorna ströks från den ursprungliga listan och tio nya förskolor valdes ur samma lista till webbenkäten.

2.2 Forskningsetik

När man gör ett forskningsarbete eller studie finns det olika regler som författaren är skyldig att följa (Vetenskapsrådet, 2009). De menar att det finns vissa grundregler för hur undersökningen bör utföras. Jag kommer nedan att redogöra för de fyra grundreglerna i forskningsetik samt hur jag uppfyller dessa krav som forskare. De fyra kraven är: Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet i mitt examensarbete.

Regel ett, informationskravet som handlar om att man som forskare är skyldig att informera de som skall delta i undersökningen/uppgiftslämnaren om vilken roll denne kommer att ha i arbetet. De skall även upplysas om att deltagandet är frivilligt och om att de har möjlighet att avbryta sitt deltagande. All information som kan tänkas påverka personens vilja att delta skall framgå i informationen (Vetenskapsrådet, 2009).

I mitt informationsbrev till pilotenkät, webbenkät samt intervju skickades en förklaring och syftet till mitt arbete. Svarspersonerna i enkäterna gavs möjlighet att vara anonyma om de inte var intresserade att delta i en vidare intervju. De fick möjligheten att när som helst avbryta deltagandet av undersökningen. I brevet framgår vad som väntas av svarspersonen i fall de tackade ja till intervju vilket var en ljudinspelad intervju på ca 25 minuter. Slutligen informerades, i detta fall pedagogerna om att inget namn, förskola eller kommun kommer att presenteras i det slutliga arbetet. Allt material i form av stödanteckningar, ljudupptagningar

och eventuellt annan information skall skickas till högskolan för arkivering och senare förstörelse.

Regel två, samtyckeskravet handlar om att man som forskare skall inhämta samtycke till studien från deltagaren. (Vetenskapsrådet, 2009). Till enkäterna samt intervjun gav deltagarna sitt samtycke genom att svara på enkäten samt mailkontakt för att bestämma tid för intervju. Pga. att jag inte gjort några observationer/ med barn utan endast varit intresserad av pedagogernas tankar om material samt material/verktyg i sig har inget samtycke från föräldrar gjorts.

Regel tre, konfidentialitetskravet handlar om en undersökningsdeltagare har rätten att avbryta sitt samarbete till studien när som helst under pågående arbete utan att få negativa konsekvenser (Vetenskapsrådet, 2009). Detta har inte varit aktuellt i min studie men undersökningsdeltagarna har delgivits om möjligheten.

Regel fyra, nyttjandekravet att om en deltagare valt att avbryta sin medverkan får denne inte utsättas för påverkan eller övertalningar (Vetenskapsrådet, 2009). Denna regel har heller inte blivit aktuell under min studie.

2.3 Datainsamlingsmetoder

Pilotenkäten arbetades fram med hjälp av Excel och fyra huvudfrågor. Tillsammans med frågorna bifogades ett brev i vilket mitt syfte med studien förklarades. Pilotenkäten skickades ut via mail (se bilaga 1). En gruppenkät har fördelen med att många personer kan undersökas snabbt och kostnadseffektivt. Nackdel med gruppenkäter är att enkätutgivaren och svarspersonerna kan påverka varandra och därigenom påverka utgången av svaren. Påverkan från enkätutgivaren kan ske om denna befinner sig på platsen när gruppen besvarar enkäten (Dahmström 1996). För att minska risken för påverkan från enkätutgivarens sida skapades en webbenkät med hjälp av programmet SurveyMonkey. Webbenkäten skickades som en länk till personalen att besvara. I webbenkätens inledning finns en förklaring till min studie (se bilaga 2).

Förutom webbenkäter gjordes en kvalitativ intervju i en förskola med endast särskoleelever gjordes för att se om arbetet hos dem skiljer sig från de kommunala förskolorna. En kvalitativ

intervju är en metod som går ut på att få så utförliga svar som möjligt från den intervjuade personen. Alla harklingar, pauser och tonlägen är viktiga i en kvalitativ intervju därför är det lättast för intervjuaren att spela in samtalet för att kunna göra en korrekt analys av samtalet (Johansson & Svedner 2010). Till min hjälp i intervjun använde jag därför mig av en diktafon. Eftersom sarskolepersonalen inte varit delaktig i webbenkäten ställdes i stort samma frågor till dem som fanns i webbenkäten. Därför har jag använt intervjun i korsanalysen tillsammans med enkäten.

2.4 Procedur

Jag valde att skicka ut en pilotenkät till 10 slumpvis valda kommunala förskolor i kommunen. Pilotenkäten skickades för att se om förskolan använde sig av material/verktyg samt om de var intresserade av att delta i en längre intervju. Eftersom inga svar kom tillbaka från pilotenkäten blev mitt val att skicka ut en webbaserad enkät till 10 förskolor i kommunen, dock inte till samma tio förskolor som jag sände den första enkäten. Fördelen med enkäten kan vara att jag får en mer trovärdig grund till mitt arbete då det förhoppningsvis kan ge en spridning på förskolor i kommunen samt en bredd på undersökningsmaterial. Innan, utskicket av webbenkäten, ringde jag till de utvalda förskolorna för att se om de var intresserade att medverka i enkäten. Två förskolor tackade nej till att svara på enkäten och ersattes därför med två andra förskolor. Detta gjordes på grund av min begränsade tid för detta arbete. För att få en eventuell spridning på svaren i enkäten har jag bett att alla som vill och arbetar på mina utvalda förskolor möjlighet att delta i undersökningen. Under tiden av insamlandet av enkäten använde jag i stort samma frågor till att intervju en förskola/skola som har elever med enbart fysiska handikapp (Se bilaga 3).

2.5 Analysmetoder

Jag har sorterat svaren från enkäten och jämfört dem med och mot varandra samt mot kurslitteratur. Enkäten har besvarats av 11 personer. Eftersom två personer inte har svarat på hela enkäten bortser jag från dessa. Sammanlagt är det nio personer som har utfört hela enkäten och det är deras svar som har analyserats. Svaren har jämförts med hjälp av en metod som kallas för korsanalys. Analysmetoden går ut på varje svar/person behandlas som enskilt. Därefter tolkas de enskilda svaren genom att jämföra svaren med varandra. Genom detta kan man dra generaliserande slutsatser (Merriam 1994). Problem som kan uppstå med denna

analys är enligt (Merriam 1994) att riskerna att få mycket rådata att ta hand om är stor. Därför krävs det att informationen struktureras upp så att den blir hanterbar. Ett exempel på hur man kan hantera rådata är att man använder sig av särskilda urvalskategorier eller frågor som bestämts på förhand (Merriam 1994). Den inspelade intervjun har renskrivits och tolkats, intervju svaren har korsanalyserats tillsammans med enkätsvaren .

3 RESULTAT

I denna del av arbetet kommer jag att presentera mina resultat av webbenkäter och intervju. Jag har gjort en sammanställning av resultaten och intervju, följt av en korsanalys mellan intervju svar och enkätsvar.

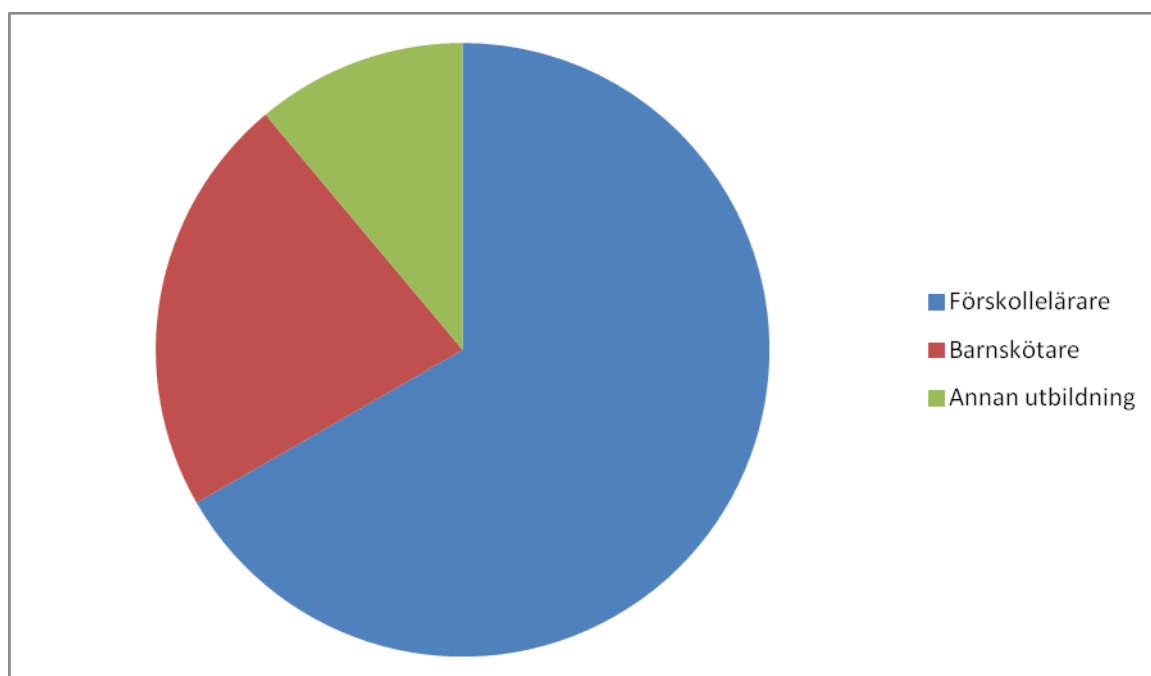

Fig. 3

Bilden visar vilken utbildning undersökningsdeltagarna har och procent för respektive svarsgrupp. Totalt har nio pedagoger svarat på denna enkät.

66,7% av de som svarat på enkäten är utbildade förskollärare

22,2% är utbildade barnskötare

11,1% har annan utbildning

Undersökningspersonerna har arbetat i förskoleverksamheten 8-38 år.

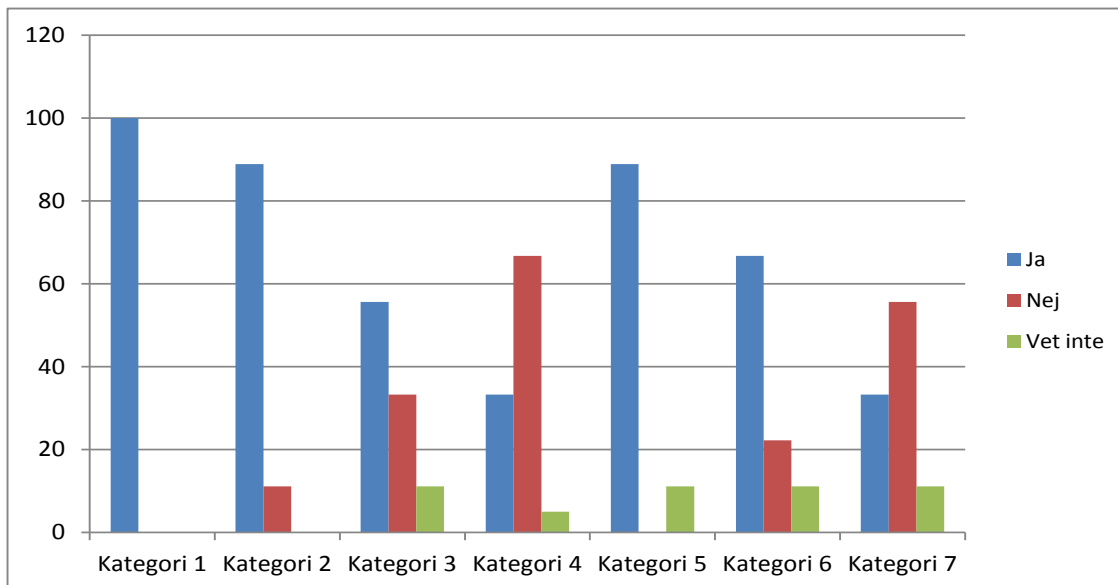

Fig. 4

Den bild visar hur pedagogerna har svarat på mina enkätfrågor. Förtydligande med frågor och procenttal på svaren anges nedan.

	Ja	Nej	Vet inte
Kategori 1:			
Upplever du att det finns barn på din förskola som behöver förberedas inför dagens händelser?	100%	0%	0%
Kategori 2:			
Anser du att det är vanligt förekommande?	88,9%	11,1%	0%
Kategori 3:			
Har ni barn med diagnoser på avdelningen?	55,6%	33,3%	11,1%
Kategori 4:			
Använder ni något färdigt material för att hjälpa barnen med detta?	33,3%	66,7%	0%

Kategori 5:

Använder ni egenkonstruerat material/verktyg?	88,9%	0%	11,1%
---	-------	----	-------

Kategori 6:

Får ni hjälp att välja ut dessa?	66,7%	22,2%	11,1%
----------------------------------	-------	-------	-------

Kategori 7:

Har ni tillgång till någon Resursassistent i gruppen?	33,3%	55,6%	11,1%
---	-------	-------	-------

3.1 Material

Ur enkäten framkommer att fem av pedagogerna använder eget material. Eget tagna bilder och urklipp ur tidningar etc. Två pedagoger använder arbetsmaterial piktogram/ PECE.

En pedagog svarar: *"Vi använder oss av olika material oftast det som redan finns som man ändrar. Hjälpmedel dator o aktivitetsbord"*. citat av förskollärare

Sex pedagoger får hjälp att ta fram individanpassat material/verktyg från specialpedagoger som finns att tillgå för förskoleverksamheten i kommunen.

	Ja	Nej	Vet inte
Ser ni några fördelar med material/verktyg	77,8 %	0%	22,2%
Ser ni några nackdelar med material/ verktyg?	28,6%	42,9%	28,6

3.2 Resultat av intervjun med pedagogen på särskolan

Särskoleverksamheten arbetar med ljud men det är inte alltid så lätt att hitta ljud som passar i olika sammanhang. Ljudet för att gå "ut" skulle kunna vara knaster av grus. Eftersom barnen inte alltid upplever eller kanske hör knaster av grus när de är ute fungerar detta ljud dåligt. *"Vi har då valt att ha två skor som man slår ihop för ordet ut"* citat från specialpedagog. Det är viktigt att konsekvent använda samma ljud och tecken samt upprepa dem ofta för barnen. Barnen som går i särförskolan har en mentalt lägre ålder än den fysiska åldern visar. *"Vi kan inte arbeta med färdigt material. Våra barn kan inte definiera ord som exempelvis skor"* citat från specialpedagog. Just nu använder de sig mycket av ljud som gör att barnen kan associera

till det de ska göra. ”Vi förstärker med tecken, när vi tecknar tar vi barnets arm och tecknar ordet ut, upprepade gånger” citat från specialpedagog.

Eftersom de inte använder färdigt material på särskolan frågade jag vad personalen har för inspirationskälla, svaret blev då Ikea och köksavdelningar i matvarubutikerna. Ikea för att de är duktiga på att ta fram material med färg och form, olika lådor som man kan fylla på med exempelvis jämförelsesaker (stor, liten). Stålbollar, som du kan hitta i dagligvaruhandeln, finns i glitter, guld och silverfärg, är perfekta att känna på, med dem kan man få en visuell och kinestetisk upplevelse. När den har känts på många gånger kan man kasta den och ta fram en ny. I särskoleverksamheten använder de sig av hjälpmedel som exempelvis diktafondagbok som skickas mellan förskolan och hemmet. Tillsammans med barnet spelar de in meddelanden om hur dagen har varit. När barnet kommer hem spelar de upp meddelandet tillsammans med föräldrarna. På så vis är barnet delaktigt och får en möjlighet till kommunikation trots att de inte har talet. Andra tekniska hjälpmedel särskolan använder är exempelvis en switch som barnet själv kan trycka på med hjälp av huvud, hand osv. Switchen ser ut som en trådlös väggströmbrytare som styr en omvandlare som i sin tur är inkopplad på elnätet med en vanlig stickkontakt. Omvandlaren kan kopplas till olika elektriska föremål som favoritcd:n, mixer, hårfön mm. som då styrs med den tillhörande switchen. På så vis kan barnet sätta på och stänga av favoritmusiken, starta mixern i köket eller få sitt hår fönat med hjälp av sin resursassistent. Användningen av switchen gör att barnet trots rörelsesvårigheter kan starta och stänga av olika apparater utan hjälp från pedagog.

3.3 Korsanalys

Korsanalysen är baserad på enkätsvaren samt en intervju av specialpedagog. Jag har riktat in mig på frågorna: fördelar med material/verktyg och nackdelarna med material/verktyg eftersom att det är där pedagogerna har givits en möjlighet att skriva ett eget svar på frågorna. Enkäterna har sorterats och svaren från barnskötare och förskollärare har sammanställts var för sig. Detta för att kunna analysera svaren emot varandra.

Förskollärare	Barnskötare	Specialpedagog
Fördelar med material/verktyg		
Enkla bilder	Mindre oro när barnet vet vad som ska hända	Diktafon är bra för kommunikation
Bilderna är ganska konkreta	Visar konkret vad dagen innehåller	Switch har oändliga möjligheter
Barn på annan avdelning kan också använda sig av materialet		Stödtecken fungerar till alla barn oavsett svårighet
Alla barn har hjälp av materialet		Instrument är bra för motorik och upplevelse
Materialet kommer de flesta barn tillgodo		
Nackdelar med material/verktyg		
Tar tid att framställa	Tidskrävande	Kan vara svårt att hitta rätt ex ljud
Krängligt med bilder		Vi kan inte använda färdiga material
Vissa bilder fungerar dåligt		Tar tid att hitta rätt metod
Man måste hela tiden uppdatera		

Figur 4

Bilden visar korsanalys-schemat som gjordes i samband med att jag ställde pedagogerna och deras svar emot varandra.

3.4 Fördelar och nackdelar

Ur enkäten framkommer det att pedagogerna anser att arbeta med material/verktyg inte bara är positivt för de barn som behöver det utan materialet gynnar även de övriga barnen i verksamheten. Ur enkäten framkommer även att man med enkla bilder konkret kan visa för barnet vad dagen kommer att innehålla vilket även ger, enligt pedagogerna, barnet mer trygghet och mindre oro. Även barn på andra avdelningar i samma hus kan ha nytta av materialet.

Som nackdel anser pedagogerna att det tar *”tid att framställa, men när det är gjort har man en ”bank” att hämta material från”* (citat från förskollärare). Pedagogerna upplevde att det kan vara krångligt att hitta rätt bilder pga. att de tycker att bilderna fungerar i vissa situationer men inte i alla. Pedagogerna behöver uppdatera bilderna så att de stämmer, sent på eftermiddagen eller under tidig morgon när inga barn vistas på förskolan, vilket upplevs som ett stressmoment. Den största nackdelen, som jag har tolkat ur enkäten, är tidsaspekten.

3.5 Sammanfattning

Min tolkning av svaren är att förskollärarna har svarat på alla enkätens frågor i större utsträckning än barnskötarna. Barnskötarna har i större utsträckning valt att inte svara på vissa frågor. Förskollärarna har även givit längre och mer uttömmande svar. Detta kan bero på att det är fler förskollärare som har svarat på enkäten än barnskötare. Gemensamt för alla grupper är att det saknas tid för att söka och analysera passande material/verktyg. I särskolan finns det mer tid och kunskap för att söka material trots detta har de även här önskat mer tid till detta. Det är jämn fördelning mellan att arbeta med egna bilder och piktogram både för barnskötarna och förskollärarna, men det skiljer sig när man analyserar intervjun med särskoleverksamheten. När jag jämfört arbetsår mellan pedagoger i verksamheterna hittade jag inget som tydde på att man skulle ha fler och bättre strategier med anledning av hur länge man har arbetat i den kommunala förskolan vilket är anmärkningsvärt. I särskoleverksamheten är det annorlunda, vilket kan bero på att de alltid har elever som behöver material och verktyg och pedagogerna alltid måste fundera ut lösningar som fungerar för barnen i deras verksamhet.

4 DISKUSSION

Björklund (2008) skriver om barns litteracitet och enligt min uppfattning menar hon att bilder och texter i förskolan påverkar barnen att lättare sätta sig in i litteracitetens värld. I detta avseende kan man tolka att ett bildmaterial gynnar alla barn som befinner sig i verksamheten oavsett ålder.

Pedagogerna i verksamheterna har begränsad tid till diskussion och sökande efter material och jag kan tänka mig att de upplever frustration över att det tar lång tid att hitta det de söker efter. Pedagogerna har barnets utveckling i sina händer och deras kunskap och påhittighet är avgörande för barnets utveckling vilket måste upplevas som en enorm stress och press för den

pedagog som har svårigheter att hitta material. Ett av mina mål med undersökningen var att pedagoger ska kunna läsa mitt arbete för att lättare kunna hitta förslag på verktyg/material och vart man kan hitta information om detta. Förhoppningsvis finns det en del i detta examensarbete som kan vara till stöd och hjälp i den pedagogiska verksamheten.

Pedagoger spenderar mycket tid tillsammans med barnen, lika mycket tid som föräldrarna, om inte, i vissa fall mer. Alla pedagoger kan dock inte vara utbildade till specialpedagoger och även om de var det skulle de antagligen inte ha kunskap om alla diagnoser och eventuella kombinationer av desamma. Däremot kan pedagoger sträva efter att få så mycket stöd och utbildning som möjligt. Vi kan hjälpa föräldrar att arbeta för att barnen får de resurser som de har rätt till. Enligt en debatt som publicerats i läkartidningen: *Erkänn ADHD som dubbeldiagnos!* framkommer det att 30-40% av Sveriges uteliggare samt 25 % av Sveriges interner har någon form av ADHD. Kan pedagoger arbeta mer förebyggande och tidigt göra insatser? Skulle då antalet personer minska som hamnar utanför samhället? Vi vet att alla barn mår bra av struktur, regler och ramar, de mår bra av att veta vad som ska hända här näst, de behöver även uppleva strukturen på olika sätt auditivt, visuellt mm. då alla barn lättare uppfattar och lär sig genom sitt specifika inlärningsätt (Tornberg & Axén, 2004) menar att barn har olika förutsättningar för att kunna ta till sig nya lärdomar. Vissa barn kan inte ha störande ljud och spring i det rum de ska koncentrera sig i, andra barn behöver olika ljud runt sig för att kunna koncentrera sig vid inläring. Kan man då skapa/hitta ett material som gynnar alla barn och som kan användas oberoende av hur gruppen ser ut? I förskolan finns färre krav, än i grundskolan, på inläring under en koncentrerad tid under dagen. Förskolepedagogerna har enligt min mening, möjlighet att skapa bra förutsättningar, inte bara för barn i behov av särskilt stöd utan alla barn som vistas i förskolan.

4.1 Tillförlitlighet

Om tiden hade varit längre och utbudet av vetenskapliga referenser till detta arbete hade varit flera hade det varit möjligt att göra ett mer omfattande arbete med enkäter och intervjuer. Det första enkätutskicket misslyckades och där förlorade jag tid till mitt övriga arbete inför denna studie. Mitt slutgiltiga enkätunderlag blev mindre än vad jag önskat där av får detta arbete en lägre tillförlitlighet. En observation på en förskola som använder material/hjälpmiddel till barn med behov under en längre tid hade varit behjälpligt till denna undersökning.

4.2 Sammanfattning och teoretisk tolkning

Detta var mina frågeställningar

1. Vad finns det för hjälpmedel/arbetsmaterial och övriga resurser i förskolan för barn med behov av att förberedas för alla dagens händelser?
2. Upplever pedagogerna några särskilda för- och nackdelar med hjälpmedel/materialet?

Både förskollärare och barnskötare ansåg att det finns barn som har behov av att förberedas inför dagens händelser och att det är vanligt förekommande ute på förskolorna. Man använder sig av hjälpmedel/verktyg som pictogram/PECS och egentillverkade hjälpmedel, vanligast i form av bilder. Flera förskolor får hjälp att välja ut dessa hjälpmedel/verktyg av specialpedagoger som är kopplade till verksamheterna i kommunen. Ett fåtal förskolor har tillgång till resurs i form av en extra person som är knuten till ett specifikt barn med extra behov. Den stora nackdelen enligt pedagogernas uppfattning var tiden. Brist på tid för att leta efter passande material samt tid att diskutera och reflektera över vad som behövs för barnet. Sandberg (2009) menar att pedagogerna saknar ofta både utbildning och den tid som krävs för att kunna diskutera samt dokumentera arbetsmetoder för barn i behov av stöd. Vidare menar Sandberg att bristen på handledning och tid begränsar den pedagogiska kompetensutvecklingen i förskolan. Mitt eget sökande efter arbetsmaterial till denna studie har varit svår och tidskrävande p.g.a. brist på lättillgänglig information om material. Detta kan även kanske vara en orsak till resultatet av min enkät.

4.3 Förslag till fortsatt studie

Honson- Webb, PH.D. (2005) menar att Montessoripedagogiken kan gynna barn med ADHD och uppmärksamhetsstörningar. Montessoripedagogiken enligt Honson- Webb har som grund att barnet ska få uppleva verkligheten genom sina sinnen. Lek och lärande ska ske med hjälp av konkreta föremål. En så kallad sensorisk inläring. Sensomotorisk inläring är ett begrepp som betyder samverkan mellan sinnesintryck och muskelreaktion (Markström 1994). Det hade varit intressant att undersöka hur en sådan pedagogik påverkar barn med uppmärksamhetssvårigheter.

Några frågeställningar som skulle vara intressanta att forska vidare om är: Hur fungerar det att arbeta med ett material som pictogram/PECS i en mångkulturell förskola som tar emot

nyanlända barn? Vad skulle effekten bli om man använder pictogram/PECS och stödtecken för alla barnen i förskolan för att stärka dem i olika kommunikationsvarianter. I ur och skur förskola som driver sin verksamhet i utemiljö. Hur arbetar de med dessa barn? Framförallt skulle det behövas mer forskning där man analysera materialen, för att se vilka situationer materialet kan vara bra och för samt för vilka barn.

REFERENSER

- Dahmström, K. (2005). *Från datainsamling till rapport: att göra en statistisk undersökning*. (4., [utök. och aktualiserade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Björklund, E. (2008). *Att erövra litteracitet: små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2009. Göteborg
- Ellneby, Y. (2007). *Barns rätt att utvecklas*. ([Ny utg.]). Stockholm: Natur och kultur.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Gerland, G. & Aspflo, U. (2009). *Barn som väcker funderingar: se, förstå och hjälpa förskolebarn med en annorlunda utveckling*. Enskededalen: Pavus utbildning.
- Honson- Webb, L. (2005). *Så lyfter du fram styrkorna hos barn med ADHD*. Brainbooks.
- Johansson, B. & Svedner, P.O. (2010). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. (5. uppl.) Uppsala: Kunskapsföretaget.
- Juul, K. (2005). *Barn med uppmärksamhetsstörningar: en handledning för lärare och annan pedagogisk personal*. Lund: Studentlitteratur.
- Kadesjö, B. (2008). *Barn med koncentrationssvårigheter*. (3., [aktualiserade] uppl.) Stockholm: Liber.
- Kutscher, M.L. (2010). *Barn med överlappande diagnoser: ADHD, inlärningssvårigheter, Asperger, Tourette, bipolär sjukdom med flera*. Stockholm: Natur & kultur.
- Merriam, S.B. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Rönnerman, K., Tornberg, G., Axén, U., Bergström, K., Nyberg, E., Söderström, Å., Folkesson, L., Olin, A., Nylund, J., Eriksson, A., Westberg, L. & Berlin, J. (red.) (2004). *Aktionsforskning i praktiken: erfarenheter och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur.
- Sandberg, Anette, (red.) (2009). *Med sikte på förskolan: barn i behov av stöd*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Sverige (2010). *Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Sverige. Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. ([Ny, rev. utg.]). Stockholm: Skolverket.

Sverige. Socialstyrelsen (2004). *Kort om ADHD hos barn och vuxna: en sammanfattning av Socialstyrelsens kunskapsöversikt*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Webbsidor

Autism och Aspergerförbundet.(u.å). *Autismspektrumet*. Hämtad den 1 februari, 2012, från Autism och Aspergerförbundet,(<http://www.autism.se/content1.asp?nodeid=19410>).

Autismforum Stockholms läns lansting. (u.å). *Forskning om olika AKK-metoder och personer med autism*. Hämtad den 8 mars, 2012, från Autismforum Stockholms läns lansting (http://www.autismforum.se/gn/opencms/web/AF/Vad_kan_man_gora/alternativ_komplettera_nde_kommunikation/forskning_om_akk_metoder.html).

Folkeskolen.dk fagblad for undervisere. (u.å). *Smartphones skal hjælpe elever med ADHD og autisme i skolen*. Hämtad den 8 mars, 2012, från Folkeskolen.dk, (<http://www.specialpaedagogik.dk/65127/smartphones-skal-hjaelpe-elever-med-adhd-og-autisme-i-skolen>).

Kognitionsportalen.(u.å). *Om kognitionsportalen*. Hämtad den 8 mars, 2012, från Kognitionsportalen, (<http://www.hi.se/sv-se/Hjalpmedelstorget/Kognition/-/Kognition/Kontakta-oss/>).

Läkartidningen nr 19 2006 volym 103 s1534- 1535. *Erkänn ADHD som dubbeldiagnos!*. Hämtad 1 februari, 2012, från Läkartidningen, (http://www.lakartidningen.se/store/articlepdf/3/3991/LKT0619s1534_1536.pdf).

Papunet. (u.å). *Information om kommunikationshandikapp och material för kommunikation*. Hämtad den 8 mars, 2012, från Papunet, (<http://papunet.net/information/kommunikationsmetoder/bilder-och-grafiska-symboler/information-om-pecs-metoden.html>)

Piktogram. (u.å). *Informationsbroschyr*. Hämtad den 2 mars, 2012, från Piktogram, (<http://www.pictogram.se/om/>)

Pictoonline. (u.å). *nedladdningslista*. Hämtad den 15 mars, 2012, från Pictoonline, (http://pictoonline.pictogram.se/browse/pictograms?__fsk=-1290803621)

Riksförbundet Attention . (u.å). *ADHD*. Hämtad den 30 januari, 2012, från Riksförbundet Attention, (<http://attention-riks.se/index.php/adhd>).

Specialpedagogiska skolmyndigheten. (u.å). *Pictogram*. Hämtad den 22 februari, 2012, från Specialpedagogiska skolmyndigheten, (Specialpedagogiska skolmyndigheten).

BILAGOR

Bilaga 1

Hej!

Mitt namn är Teres Wedin och jag läser förskolläraryrket för Gävle högskola.

Vi skriver just nu ett examensarbete där mitt kommer att handla om barn som har behov av att förberedas för dagens händelser. Syftet med mitt arbete är att titta närmare på olika arbetsmaterial/verktyg som ni eventuellt använder er av. På grund av mitt brinnande intresse för dessa barn är min förhoppning att jag ska vidareutbilda mig till specialpedagog, där av intresset för vilka verktyg/material man som pedagog kan använda i sitt arbete. Om ni skulle vara intresserade att delta i undersökningen så kommer jag att ta kontakt för en intervju på cirka 30 minuter. Under samtalet kommer det att göras en ljud upptagning i analys syfte. Ni har när som helst rätt att avsluta samarbetet till denna studie. Inga namn på kommun, förskola eller intervjuad person kommer att förekomma i min text. Ljudupptagningen och eventuella stödanteckningar kommer att arkiveras och sedan kasseras på Gävle högskola.

Tack på förhand Teres Wedin Bergström

										Ja	Nej
Upplever du att det är finns barn på er förskola har behov av att förberedas på förskoledagens moment?											
Har dessa barn någon diagnos eller misstänker ni diagnos?											
Har ni i så fall något särskilt material/ verktyg för att arbeta med dessa barn?											
Skulle ni kunna tänka er att medverka i min studie?											

Bilaga 2

Webbenkät

Hej!

Mitt namn är Teres Wedin och jag läser förskollärarytbildningen för Gävle högskola.

Vi skriver just nu ett examensarbete där mitt arbete kommer att handla om barn som har behov av att förberedas för dagens händelser. Syftet med mitt arbete är att titta närmare på olika arbetsmaterial/verktyg som ni eventuellt använder er av. På grund av mitt brinnande intresse för dessa barn vill jag undersöka vilka verktyg/material man som pedagog kan använda sig av.

Om ni sedan skulle vara intresserade att fortsätta delta i undersökningen så kommer jag att ta kontakt för en intervju på cirka 25 minuter. Under samtalet kommer det att göras en ljudupptagning i analyssyfte. Ni har när som helst rätt att avsluta samarbetet till denna studie. Inga namn på kommun, förskola eller intervjuad person kommer att förekomma i min text. Ljudupptagningen och eventuella stödanteckningar kommer att arkiveras och sedan kasseras på Gävle högskola.

Denna enkät tar ca 5 min att besvara. Tacksam för svar så snart det är möjligt dock senast den 17/2.

Tack på förhand Teres Wedin Bergström

1. Vad har du för utbildning?

- Förskollärare
- Barnskötare
- Annan utbildning

2. Hur länge har du arbetat i förskolan?

3. Barn gruppen

Ja

Nej

Vet inte

**Upplever du att
det finns barn på
din förskola som
behöver**

**med
materialet/
verktygen?**

7. Intervju

Ja

Nej

**Skulle du vara
intresserad av en
närmare intervju
där du kan visa
material/verktyg?**

Namn, nummer och förskola för vidare kontakt

Tack för din medverkan! Mvh Teres Wedin Bergström

Bilaga 3

Intervjufrågor

1. Vad har du för utbildning/ar?
2. Hur länge har du arbetat i förskola?
3. Hur länge har du arbetat i den här förskolan?
4. Barngruppen:

Upplever du att det finns barn på din förskola som behöver förberedas inför dagens händelser?

Anser du att det är vanligt förekommande bland barnen i er förskola?

Använder ni något färdigt material/verktyg för att hjälpa barnen med förberedelsearbetet?

Använder ni egenkonstruerat material/verktyg?

Om ja, vilken typ av material använder ni er av?

Får ni hjälp att välja ut dessa material av specialutbildad personal?

Om ja, vilken personaltyp? (T.ex. logoped, sjukgymnast osv.)

Har ni tillgång till någon ytterligare resursassistent i gruppen?

5. Vad heter materialet ni använder er av?
6. Vilken inköpsväg alt. informationsportal använder ni er av för att få fram materialet?
7. Vad upplever ni positivt med just det material ni arbetar med?
8. Upplever du några nackdelar med materialet/ verktygen?
9. Vad kan förbättras i materialet? (Information, tillvägagångssätt, handhavande osv.)

Har ni något material som jag kan få ta del av? (Fotodokumentera)